

Μακεδονικά

Τόμ. 13, Αρ. 1 (1973)

Συμπληρωματικά περί Μακεδόνων κλεφτών και αρματολών

Ιωάννης Κ. Βασδραβέλλης

doi: [10.12681/makedonika.916](https://doi.org/10.12681/makedonika.916)

Copyright © 2014, Ιωάννης Κ. Βασδραβέλλης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βασδραβέλλης Ι. Κ. (1973). Συμπληρωματικά περί Μακεδόνων κλεφτών και αρματολών. *Μακεδονικά*, 13(1), 435–436. <https://doi.org/10.12681/makedonika.916>

ρικοῦ. Σημειωτέον δὲ ὅτι προηγουμένως πλείστοι ἐξ αὐτῶν ἐπισκέπτοντο τὰ γερμανικὰ προτεσταντικὰ πανεπιστήμια.

'Ενθὲ τὰ Διδασκαλεῖα μόλις εἶχαν ἀρχίσει τὴν λειτουργίαν τῶν, ὁ βασιλεὺς ἐπληροφόρησε τὸν ἐπίσκοπον σχετικῶς μὲ τὴν ἀπόφασιν του¹, ὅτι τὰ Διδασκαλεῖα πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ διὰ τὴν κατάρτισιν ἱερῶν. Ὁ ἐπίσκοπος Ποπόβιτς εἰς σχετικὴν τοῦ ἐπιστολῆ μὲ ἡμερομηνίαν 30 Νοεμβρίου 1812 ἐπικρίνει αὐτὸ τὸ σχέδιον, ἔχων τὴν γνώμην ὅτι αὐτὸ τὸ τόσο βραχύχρονον φροντιστήριον, τὸ ὁποῖον ἐξυπηρετεῖ ἀποκλειστικῶς σκοποὺς ἐκπαιδεύσεως διδασκάλων, δὲν εἶναι καθόλου κατάλληλον πρὸς κατάρτισιν ἱερῶν, ἀνω μάλιστα τῶν 25 ἐτῶν. Ἀργότερα, ἀπὸ τὸ ἔτος 1815 καὶ μετὰ, ἡ σχολικὴ περίοδος φοιτήσεως εἰς τὸ Διδασκαλεῖον ἀνῆλθεν εἰς τὰ δύο ἔτη.

Δὲν διαθέτουμε στοιχεῖα σχετικῶς μὲ τὴν περίοδον τῆς συντηρήσεως τοῦ Διδασκαλείου ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του καὶ ἐντεῦθεν. Ἐνα τελευταῖο στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον εὗρέθη, ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔτος 1819, ὅταν τὸ Τοποτηρητικὸν Συμβούλιον ἐπρότεινε εἰς τοὺς Ἑλληνας, κατόπιν μίας συζητήσεως σχετικῆς μὲ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ Ρουμάνου ἱερέως, ὅπως προσλάβουν ὡς καθηγητὴν ἱερέα, ὁ ὁποῖος νὰ δύναται, εἰς περίπτωσιν ἀνάγκης, ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν ἐνοριακόν².

Τὸ Διδασκαλεῖον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα συνεχωνεῖται μετὰ τοῦ τοπικοῦ σχολείου, τοῦ ὁποῖου ἤδη δύο καθηγηταί, τὸ ἔτος 1803, ἦσαν οἱ Ποπόβιτς καὶ Γκεοργκιέβιτς, οἱ ὁποῖοι ἀργότερα ἐγένοντο καὶ καθηγηταί τοῦ Διδασκαλείου³. Τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον τῆς Πέστης ἔπαυε ὁμοῦ νὰ λειτουργῇ τὸ ἔτος 1820.

Παρ' ὅλον ὅτι μόνον ὀλίγα στοιχεῖα ἠδυνήθημεν νὰ συλλέξωμεν σχετικῶς μὲ τὸ Διδασκαλεῖον τῆς Πέστης, εἴμεθα ὁμοῦ πεπεισμένοι ὅτι τὸ εἰς Οὐγγαρίαν ἑλληνικὸν Διδασκαλεῖον ἐξέπληρωσε τὸν σκοπὸν τῶν ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν Ἑλλήνων τῆς διασπορᾶς, ὅπως καὶ τὸ Διδασκαλεῖον τῶν Σέρβων εἰς Σέντ-Ἐντρε (Ἄνδρέα), κατόπιν εἰς Ζομπόρι⁴ ἀπὸ τὸ ἔτος 1816, καθὼς καὶ τὸ ρουμανικὸν Διδασκαλεῖον εἰς τὸ Ἀράντ.

ÖDÖN FÜVES

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΚΛΕΦΤΩΝ ΚΑΙ ΑΡΜΑΤΟΛΩΝ

Ἡ Ἑταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν ἐδημοσίευσε πρό τιῶν μηνῶν τὰ κεφάλαια τοῦ *Seyahatnâme* ποῦ ἀφοροῦν εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Δυτικὴν Μακεδονίαν κατ' ἐπιμελημένην μετάφρασιν καὶ σχόλια τοῦ Βασ. Δημητριάδη, διευθυντοῦ τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Μακεδονίας. Ὁ γράφων χρησιμοποιεῖ εἰς τὸ μικρὸν αὐτὸ συμπλήρωμα τὰς πηγὰς αὐτοῦ τοῦ ὁδοιπορικοῦ ἐν πάσῃ συντομίᾳ, ποῦ ἀφοροῦν εἰς τοὺς κλέφτες καὶ ἀρματολοὺς τῆς ἐποχῆς τοῦ Τούρκου περηνγητοῦ (σελ. 51 κ.ἐ.) εἰλημμένως ἐκ τοῦ ἐνδιαφέροντος τούτου τὴν Μακεδονίαν κεφαλαιῶν τοῦ Ἐβλιᾶ Τσελεμπή. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν παράγρ. 3 τῆς δημοσιευομένης ἀνωτέρω ὑποσημειώσεως ποῦ ἀφορᾷ εἰς ἀρματολοὺς τοῦ Πετριτσίου καὶ τοῦ Σαρανταπόρου, ἐδῶ ἐμφανίζεται ὁ Πάνος, διάσημος κλέφτης τῆς ἐποχῆς ποῦ ἔδρα στὴ Νότιο, Δυτικὴ

1. Országos Levéltár (Ἀρχεῖον τῆς Χώρας) HTT Dep. Rel. Gr. n.u. 1812 fons 13.

2. «...si Graeci Valachicam Lyturgiam refugientes in sui Idiomati Praeparandiali alterum Docentem e sacerdotibus stabilem tamen subseque assumrent...»

3. Rath, Adress Buch der Stadt Pest auf das Jahr 1803, σ. 118-119.

4. G. Mirkovičs, A szentendrei-zombori tanítóképző statisztikája. «Zbornik Drustvene Nauke», τ. 16 (1957), σ. 130-136.

και Βόρειο Μακεδονία. Πρόκειται για τον Πάνο Μειντάνη που έγραψε στη σελ. 18 της εργασίας μου «Οί Μακεδόνες κατά την επανάστασιν του 1821» (έκδοσις τρίτη). 'Ο διάσημος αυτός κλέφτης και άργότερον άρματολός κατήγετο καθ' όλας τας ένδειξεις από το χωρίον Ράκοβον των Σερβίων της Δυτικής Μακεδονίας, ή δέ δράσις του ήρησε με τας μεγάλας ληστείας που ένήργησε εις το χωρίον Μοσχολούρι της 'Ελασσόνας (πανηγύρι) και έφθανε έως τη Βουλγαρία (πανηγύρι της Δόλιανης). Τά κυριότερα κρησφύγετα του Μειντάνη στη Μακεδονία εύρισκοντο εις τὰ δασωμένα βουνά της Σιάπκας (Τιτάριον) εις το Μουρίκι (Βλάτση-Σισάνιον). 'Αλλην έστιαν κλεφτών άναφέρει ο 'Εβλιά εις το Κιουσταντίλ, Ντουπνιτσα, Σαμάκοβο και έως τη Σόφια. 'Εναντίον των κλεφτών αυτών είχαν οργανώσει οί Τούρκοι πολλές έκστρατείες χωρίς μεγάλη άποτελέσματα. 'Από τα τουρκικά άρχαικά έγγραφα που έδημοσίευσα στις σχετικές εργασίες μου περί κλεφτών δύνανται να έξαχθη το συμπέρασμα ότι οί 'Ελληνες κλέφτες συνειργάζοντο και με Σλάβους κλέφτες των Βαλκανίων και ιδίως Βουλγάρους και με αυτούς ένήργησαν δύο επιδρομής ληστρικής κατά της πόλεως του Μοναστηρίου, ως έγραψε, χωρίς ν' άποκλείω και σύμπραξιν 'Αλβανών κλεφτών. 'Η προσεκτική μελέτη των τουρκικών πηγών διά τούς κλέφτες του Βαλκανικού χώρου γενικότερον δικαιώνει όσα έγραψε ο Γερμανός ιστορικός Grosen εις το έργον του «Die Balkan Haiducken», με το όποιον ήσχολήθη εις τὰ «Μακεδονικά», τ. 11 (1971), σελ. 117-425.

Το όνομα του Πάνου Μειντάνη συναντάται ως Bano, Babo, Yabo, Tabo και δύνανται να προκαλέση εις τούς άσχολουμένους με τούς κλέφτες των Βαλκανίων συγγραφείς σύγχισιν, παρ' όλον ότι εις τὰ περισσότερα και πλέον ευάγνωστα έγγραφα συναντάται το όνομα Bano ή Πάνο. Οί περιοχές όμως που έξησε και έδρασε τα περισσότερα χρόνια ο Πάνος (1660-1670), άνήκουν εις την 'Ελληνικήν Μακεδονίαν και αυτές είναι της Καστοριάς, 'Εδεσσας, Βέροιας, Πτολεμαΐδος (Σισάνιον-Πεκρεβενίκος-Βλάτση), Σέρβια, 'Ελασσόνα, Τρικκαλα και ως έκ τούτου οδδεμία δύνανται να υπάρξη άμφιβολία περί της ελληνικής του καταγωγής, την όποιαν άμφισβητει πως ή Β. Cvetkova εις το έργον της περι των Βουλγάρων χαιδούκων. 'Ο Πάνος Μειντάνης συνελήφθη αιχμάλωτος κατόπιν προδοσίας από τούς Τούρκους κατά τον Μάρτιον του 1700 και μεταφερθείς εις την Θεσσαλονικην έθανατώθη. 'Αλλος είναι ο Πάνος Μειντάνης από την Κατούνα της Αιτωλοακαρνανίας που έφρονεύθη πολέμων τούς Τούρκους εις το Γαρδίκι του 'Ασπροποτάμου ή εις το 'Αγγελόκαστρον κοντά στο Λιδωρίκι το έτος 1717, όπως γράφει ο καθηγητής κ. 'Απ. Βακαλόπουλος εις τα «'Ελληνικά», τ. 13 (1954), σ. 160. Βλέπε και 'Ι. Βασδραβέλλη, 'Αρματολοί και κλέφτες εις την Μακεδονίαν, Β' έκδοσις, σελ. 35 ύποσ.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗΣ

ΓΙΑ ΜΕΡΙΚΟΥΣ ΑΓΝΩΣΤΟΥΣ ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΟΥΣ ΑΠΟΔΗΜΟΥΣ ΣΤΟ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1826 ΚΑΙ 1845

'Ο Σέρβος ιστορικός Dušan Popović στο τέλος του γνωστού του βιβλίου «Ο cincarima» (Για τούς Κουτσόβλαχους) μάς δίνει έναν κατάλογο από όνοματεπώνυμα Μακεδόνων, οι όποιοι έξησαν και έδρασαν κατά τούς χρόνους της τουρκοκρατίας στις βόρειες χώρες της Βαλκανικής¹. Στον κατάλογο αυτόν του Σέρβου ιστορικού βρίσκουμε και άρκετούς Σιατι-

1. Dušan J. Popović, Ο cincarima. Prilozi pitanju postanka našeg gradjanskog društva (=Για τούς Κουτσόβλαχους. Συμβολές στο πρόβλημα της δημιουργίας της άστικής μας τάξης), β' έκδ., Beograd 1937, σ. 313-480.